

Spis treści

Wstęp	9
Rozdział 1. Teoretyczne i terminologiczne ujęcie wybranych zakresów wiedzy o społeczeństwie	15
1.1. Wiedza o społeczeństwie jako przedmiot poznania i wychowania	16
1.2. Człowiek w relacjach społecznych	31
1.3. Rodzina – najbliższe człowiekowi środowisko społeczne	65
1.4. Społeczeństwo i jego koncepcje	77
Rozdział 2. Wychowanie i kształcenie uczniów do życia w społeczeństwie	121
2.1. Kształcenie i wychowanie młodego obywatela w Polsce – zarys historyczny	121
2.2. Wychowanie obywatelskie w szkolnictwie powojennym w latach 1945–1989	128
2.3. Koncepcje i propozycje nauczania i wychowania młodzieży do życia w społeczeństwie obywatelskim w okresie polskiej transformacji ustrojowej	130
Rozdział 3. Wiedza o społeczeństwie w podstawie programowej kształcenia ogólnego w gimnazjum	141
3.1. Założenia podstawy programowej kształcenia ogólnego w gimnazjum w zakresie nauczania wiedzy o społeczeństwie	147
3.2. Cele edukacyjne przedmiotu wiedza o społeczeństwie	149
3.3. Treści programowe i zakładane osiągnięcia ucznia z poszczególnych modułów przedmiotu wiedza o społeczeństwie	152
3.4. Nauczyciel i jego rola w edukacji uczniów do życia w społeczeństwie	158

Rozdział 4. Zagadnienia metodologiczne badań własnych	165
4.1. Problematyka badań	166
4.2. Metody, techniki i narzędzia badawcze	170
4.3. Teren, zbiorowość i organizacja badań	175
4.4. Charakterystyka badanej zbiorowości	176
Rozdział 5. Rola szkoły jako instytucji kształcącej i wychowującej młodzież do życia w społeczeństwie	181
5.1. Treści wiedzy o społeczeństwie w programach wychowawczych gimnazjów	182
5.2. Programy nauczania wiedzy o społeczeństwie stosowane w gimnazjach objętych badaniami	187
5.3. Zajęcia szkolne – czas i organizacja. Zajęcia pozalekcyjne i pozaszkolne	191
5.4. Formy organizacyjne zajęć z przedmiotu wiedza o społeczeństwie	199
5.5. Metody i środki stosowane w nauczaniu wiedzy o społeczeństwie	201
5.6. Ocenianie uczniów	207
5.7. Współpraca nauczycieli w przybliżaniu młodzieży wiedzy o społeczeństwie	212
5.8. Wpływ środowisk społecznych i mediów na zachowania gimnazjalisty	216
Rozdział 6. Kwalifikacje nauczycieli przedmiotu wiedza o społeczeństwie	221
Rozdział 7. Opinie nauczycieli i uczniów o znaczeniu przedmiotu wiedza o społeczeństwie	227
Rozdział 8. Przygotowanie gimnazjalistów do życia w społeczeństwie i bycia obywatelem w świetle wyników badań	235
8.1. Nauczanie wiedzy o społeczeństwie – obraz ogólnych wyników uzyskanych z badań testem „Wiedza o społeczeństwie. Człowiek, społeczeństwo, państwo, obywatel, gospodarka”	236
8.2. Warunki społeczne, demograficzne i szkolne a wyniki nauczania wiedzy o społeczeństwie	238
8.3. Warunki szkolne a wyniki testu	241
8.3.1. Programy i metody kształcenia a wyniki testu	241
8.3.2. Kwalifikacje nauczycieli wiedzy o społeczeństwie a wyniki testu	243

8.4. Wyniki gimnazjalistów z poszczególnych zakresów kształcenia: prorodzinnego, obywatelskiego i przygotowania do aktywnego udziału w życiu gospodarczym	245
8.4.1. Wychowanie do życia w rodzinie – wyniki testu . . .	245
8.4.2. Wychowanie obywatelskie – wyniki testu	251
8.4.3. Przygotowanie do aktywnego udziału w życiu gospodarczym – wyniki testu	259
Rozdział 9. Wartości i poglądy wiążące się z życiem społecznym w opiniach gimnazjalistów	267
Podsumowanie	271
Aneksy	281
Bibliografia	309
Summary	325